

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Κοινοφελές Ίδρυμα
Ιωάννη Σ. Λάτση

ΧΟΡΗΓΟΣ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΙΩΑΝΝΗ Σ. ΛΑΤΣΗ

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΟΙΤΥΛΟΥ

Μελέτη Σχεδιασμού και Υλοποίησης Πιλοτικής Δράσης:
"Ολοκληρωμένη αξιοποίηση της αρωματικής φαρμακευτικής χλωρίδας σε
αγροτικές εκτάσεις περιοχής Οιτύλου Μάνης"

Υπεύθυνος Γεωπόνος Δράσης
Σαμιώτης Κωνσταντίνος, Γεωπόνος Δ. Οιτύλου

Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Δράσης
Γαρυφαλλιά Οικονόμου, Επικ. Καθηγήτρια Γ.Π.Α.
Μόσχος Πολυσιού, Καθηγητής, Αντιπρύτανης Γ.Π.Α.

1. Μελέτη της περιοχής μελέτης

1.1 Γενικά χαρακτηριστικά του Δήμου

Ο Δήμος Οιτύλου είναι ένας από τους 20 Δήμους και τις 2 Κοινότητες του Νομού Λακωνίας που συστάθηκαν με το Ν. 2539/1997 (ΦΕΚ Α΄ 244/4-12-1997) για την «συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» και προήλθε από την συνένωση των:

1. Τέως Δήμου Αρεόπολης (ΤΔ Αρεόπολης, Βαχού,Κελεφάς),
2. Τέως Δήμου Οιτύλου (Οίτυλο, Γέρμα, Καρέα, Κρυονέρι, Νέο Οίτυλο),
3. Τέως Δήμος Πύργου Διρού (Πύργος Διρού, Δρύαλος, Μίνα),
4. Των τέως κοινοτήτων : Τσικκαλιά, Άλικά, Βάθεια, Άνω Μπουλαριοί, Γερολιμένας, Κοίτα, Κούνος.

Ο Δήμος Οιτύλου αποτελείται από 18 δημοτικά διαμερίσματα. Από αυτά δύο είναι πεδινά, ο Γερολιμένας και ο Κούνος, οκτώ ορεινά, οι Άνω Μπουλαριοί, τα Άλικά, η Βάθεια, ο Βαχός, η Καρέα, το Κρυονέρι, το Οίτυλο και τα Τσικκαλιά, και τα υπόλοιπα, η Αρεόπολη, η Γέρμα, ο Δρύαλος, η Κελεφά, η Κοίτα, η Μίνα, το Νέο Οίτυλο και ο Πύργος Διρού είναι ημιορεινά. Έδρα του Δήμου είναι η Αρεόπολη. Η ονομασία του Δήμου Οιτύλου προήλθε από το Οίτυλο όπου ήταν ο πρώτος Δήμος που συστάθηκε στην περιοχή του Δήμου μας.

1.2 Θέση – έκταση – γεωγραφία

Ο Δήμος Οιτύλου μαζί με το Δήμο Ανατολικής Μάνης, αποτελούν τους νοτιότερους δήμους του ηπειρωτικού τμήματος της χώρας. Βρίσκεται στο άκρο του δυτικού τμήματος της Μάνης, εκτείνεται σχεδόν μέχρι το νοτιότερο άκρο της, αν και το ακρωτήριο του Ταίναρου ανήκει στον δήμο Ανατολικής Μάνης, και ανήκει διοικητικά στο Νομό Λακωνίας. Ο Δήμος Οιτύλου συνορεύει προς βορρά με το Δήμο Λεύκτρου του Νομού Μεσσηνίας και με το Δήμο Γυθείου του Νομού Λακωνίας. Προς ανατολάς συνορεύει με τον ίδιο Δήμο και με το Δήμο Ανατολικής Μάνης. Προς νότο και δυτικά βρέχεται από θάλασσα από το Κρητικό Πέλαγος και τον Μεσσηνιακό Κόλπο. Η θέση του Δήμου σε σχέση με την πληθυσμιακή συγκέντρωση μητροπολιτικού χαρακτήρα της Αττικής, την Τρίπολη, που αποτελεί διοικητικό κέντρο της Περιφέρειας Πελοποννήσου, όπου ανήκει και ο Νομός Λακωνίας, τη Σπάρτη και το Γύθειο, αλλά και την Καλαμάτα, καθώς και οι οδικές προσβάσεις σ' αυτόν επιτρέπουν τον προσδιορισμό του ως έναν από τους πιο απομακρυσμένους και σχετικά δύσκολα προσπελάσιμους δήμους της χώρας.

Ο Δήμος καταλαμβάνει συνολική έκταση 218,4 τετρ. χιλιόμετρα. Από τη συνολική έκταση του Δήμου, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και οι αγραναπαύσεις καταλαμβάνουν το 20,3%, ενώ το αντίστοιχο μέγεθος για το σύνολο του νομού Λακωνίας ανέρχονταν στο 26,6%. Οι βοσκότοποι

καταλαμβάνουν συνολικά το 72,3% του εδάφους του Δήμου, εκ των οποίων οι ιδιωτικοί ανέρχονται στο 68,2%, ενώ το υπόλοιπο της έκτασης καταλαμβάνεται από εκτάσεις που καλύπτονται από νερά, από τους οικισμούς και από άλλες εκτάσεις.

1.3 Πληθυσμός

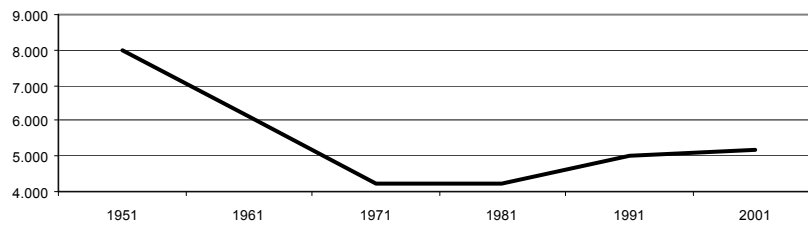
Ο συνολικός πληθυσμός του Δήμου (ΕΣΥΕ 2001) ανέρχεται σε 5.203 κατοίκους και αντιπροσωπεύει το 5,22% του Ν. Λακωνίας. Η πληθυσμιακή εξέλιξη του Δήμου ακολουθεί σε γενικές γραμμές το γενικευμένο πρότυπο πληθυσμιακής εξέλιξης της χώρας σε ότι αφορά τις αγροτικές περιοχές. Το πρότυπο αυτό χαρακτηρίζεται από μείωση του πληθυσμού από το 1951 και μέχρι το 1981 και τη σταδιακή ανάκαμψή του την εικοσαετία που ακολουθεί. Στο Δήμο Οιτύλου το ίδιο φαινόμενο εξελίσσεται με μεγαλύτερη έκταση κατά τη δεκαετία (1961-1971) οπότε ο Δήμος χάνει το 35,7% του συνολικού πληθυσμού. Την περίοδο αυτή η μείωση είναι καθολική σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα. Αντίθετα κατά τις επόμενες απογραφικές περιόδους 1971-1981, 1981-1991 και 1991-2001 η αύξηση ανέρχεται σε 9,0% σε 21,8% και σε 4,4% αντίστοιχα. Ανά δημοτικό διαμέρισμα οι μεταβολές του πληθυσμού παρουσιάζουν σημαντικές κυμάνσεις ανά δεκαετία. Την πρώτη δεκαετία όλα τα διαμερίσματα παρουσιάζουν μείωση, τη δεύτερη δεκαετία 8 διαμερίσματα παρουσιάζουν μείωση και 10 αύξηση ενώ τα ίδια μεγέθη για τις επόμενες δύο δεκαετίες γίνονται 9 και 9 και 14 και 4 αντίστοιχα.

Πίνακας 1. Πληθυσμός ανά δημοτικό διαμέρισμα (1991 & 2001)

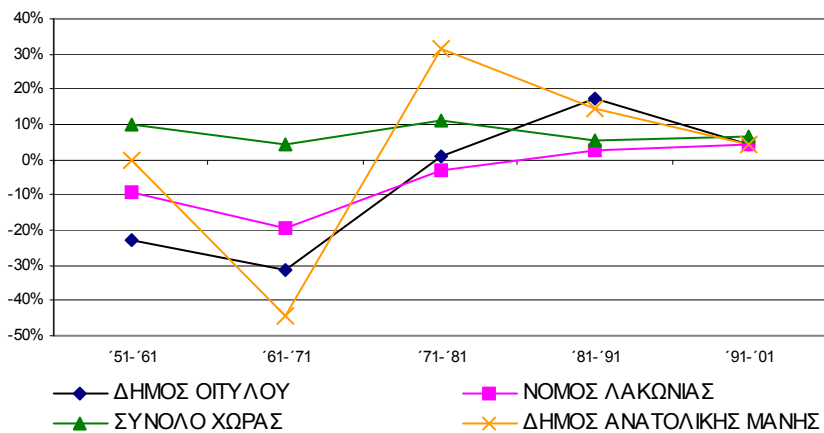
Δημοτικό διαμέρισμα (Δ/Δ)	Πληθυσμός 1991	Πληθυσμός 2001
ΑΛΙΚΩΝ	238	319
ΑΝΩ ΜΠΟΥΛΑΡΙΩΝ	134	112
ΑΡΕΟΠΟΛΕΩΣ	931	988
ΒΑΘΕΙΑΣ	171	307
ΒΑΧΟΥ	126	211
ΓΕΡΜΑΣ	57	51
ΓΕΡΟΛΙΜΕΝΟΣ	95	126
ΔΡΥΑΛΟΥ	212	180
ΚΑΡΕΑΣ	86	91
ΚΕΛΕΦΑΣ	114	59
ΚΟΙΤΑΣ	472	392
ΚΟΥΝΟΥ	465	356
ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ	105	94
ΜΙΝΑΣ	434	375
ΝΕΟΥ ΟΙΤΥΛΟΥ	33	87
ΟΙΤΥΛΟΥ	540	497
ΠΥΡΓΟΥ ΔΙΡΟΥ	627	778
ΤΣΙΚΚΑΛΙΩΝ	145	180
ΣΥΝΟΛΟ		5203

Η Μάνη είναι μία από τις περιοχές της χώρας όπου καταγράφονται με τη μεγαλύτερη ένταση τα φαινόμενα αγροτικής εξόδου, εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης που επηρέασαν ολόκληρη την ελληνική ύπαιθρο κατά τη μετεμφυλιακή περίοδο και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Η πληθυσμιακή συρρίκνωση αποτυπώνεται σαφέστατα στα στοιχεία των απογραφών της ΕΣΥΕ για την 50ετία 1951-2001. Μεταξύ 1951 και 1971 ο Δήμος Οιτύλου χάνει περίπου τον μισό πληθυσμό του, ενώ η εικόνα είναι ακόμα δυσμενέστερη στο ανατολικό τμήμα της χερσονήσου που σήμερα αποτελεί το Δήμο Ανατολικής Μάνης (Διάγραμμα 1).

πληθυσμιακή εξέλιξη Δήμου Οιτύλου

Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 1951-2001

Διάγραμμα 1. Δήμος Οιτύλου – Πληθυσμιακή εξέλιξη 1951 - 2001

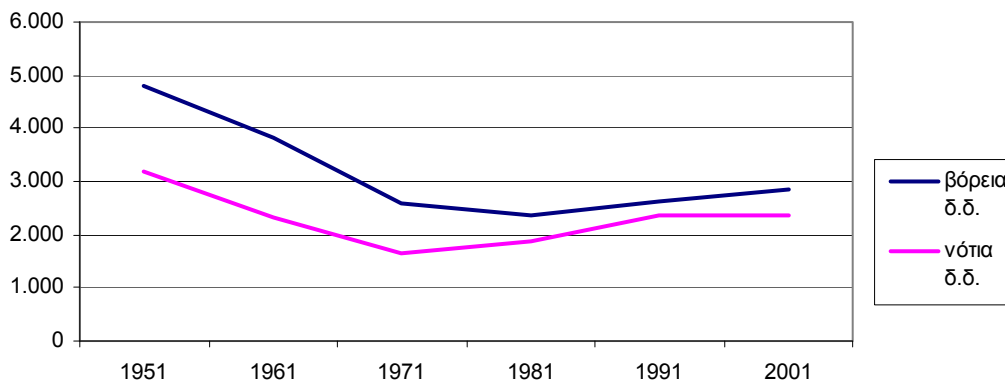
Η ισχύς των φαινομένων αυτών γίνεται εμφανής στη σύγκριση των μεγεθών με τα αντίστοιχα του Νομού Λακωνίας, ο οποίος την ίδια περίοδο έχασε 27% του πληθυσμού του, ή της Περιφέρειας Πελοποννήσου (-18%). Η περίοδος 1971-1981 χαρακτηρίζεται ως περίοδος σταθεροποίησης του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών σε χαμηλά επίπεδα, ενώ σε επίπεδο χώρας έχει ήδη αρχίσει η διαδικασία παλιννόστησης. Κατά τη δεκαετία αυτή ο πληθυσμός του Δήμου Οιτύλου παραμένει πρακτικά στάσιμος, με ασθενείς τάσεις θετικής μεταβολής, σε αντίθεση με το Νομό Λακωνίας (-2,7%) και την Περιφέρεια Πελοποννήσου (-0,8%) που εξακολουθούν να χάνουν πληθυσμό.

Κατά την τελευταία εικοσαετία εμφανίζονται σαφείς τάσεις πληθυσμιακής ανάκαμψης. Μεταξύ 1981-2001, ο πληθυσμός του Δήμου Οιτύλου αυξάνεται κατά 22% περίπου. Η αύξηση αυτή είναι, οπωσδήποτε, εν μέρει πλασματική, όπως στις περισσότερες αγροτικές περιοχές, λόγω του ότι μεγάλο ποσοστό του αστικού πληθυσμού απογράφεται στον τόπο καταγωγής και όχι στον τόπο μόνιμης κατοικίας του, γεγονός που πιθανόν συμβαίνει ακόμα περισσότερο σε περιοχές, όπως η Μάνη, όπου οι δεσμοί με την περιοχή παραμένουν ισχυροί. Συνδέεται όμως και με την εξάπλωση φαινομένων όπως η εποχική εγκατάσταση για μεγάλο διάστημα του έτους, κυρίως συνταξιούχων, στον τόπο καταγωγής. Η περίοδος αυτή συμπίπτει, ταυτόχρονα, με την περίοδο κατά την οποία ξεκινά η τουριστική ανάπτυξη της Μάνης με πιθανά θετικά αποτελέσματα την ανάσχεση της εξόδου

προς τα αστικά κέντρα ή/και την παλιννόστηση ή εγκατάσταση, έστω εποχική, πληθυσμού που αναλαμβάνει οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή. Τέλος, για την περίοδο 1991-2001, η πληθυσμιακή ανάκαμψη συνδέεται και με την εγκατάσταση οικονομικών μεταναστών στην περιοχή.

Η κατανομή του πληθυσμού ανά δημοτικό διαμέρισμα εμφανίζει μια γενική διαφοροποίηση μεταξύ δύο γεωγραφικών ενοτήτων του Δήμου, αυτή του βόρειου τμήματός του, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και ο Πύργος Διρού, και αυτή του νότιου. Στο νότιο τμήμα συγκεντρώνεται, σε όλη τη διάρκεια της περιόδου, μικρότερο ποσοστό του πληθυσμού από ότι στο βόρειο, σύμφωνα, όμως, με τα στοιχεία των απογραφών, η διαφορά τείνει να μειώνεται μεταξύ 1951 και 2001. Σχεδόν όλα τα δημοτικά διαμερίσματα του βόρειου τμήματος του Δήμου, φαίνεται ότι κατορθώνουν να συγκρατούν σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού τους, γεγονός που συνάδει με την ισχυρότερη συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε αυτό το τμήμα, την καλύτερη εξυπηρέτηση από πλευράς υποδομών και παροχής υπηρεσιών, αλλά και με την καλύτερη πρόσβαση σε σχέση με τα πλησιέστερα αστικά κέντρα (Γύθειο, Σπάρτη, Καλαμάτα). Τα ίδια στοιχεία ευνοούν και μια πιο συνεχή, στη διάρκεια του χρόνου, σχέση των εποχικών κατοίκων με την περιοχή. Αντίθετα, το νότιο και πιο απομονωμένο τμήμα του Δήμου συγκρατεί μικρότερο ποσοστό μόνιμων κατοίκων, ενώ η εποχική κατοίκηση προϋποθέτει δυνατότητα μεγαλύτερης διάρκειας παραμονής.

πληθυσμιακή εξέλιξη βόρειων και νότιων δ.δ. 1951-2001

Διάγραμμα 2. Πληθυσμιακή εξέλιξη επί μέρους ενοτήτων 1951-2001

Σύμφωνα με εκτιμήσεις επιτόπιων ερευνών οι θετικές μεταβολές του πληθυσμού οφείλονται, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, σε παλιννόστηση, κυρίως συνταξιούχων, από την Αθήνα ή τον Πειραιά, που εγκαθίστανται για μικρότερη ή μεγαλύτερη διάρκεια ή, οριακά, για όλο το χρόνο με εξαίρεση τους χειμερινούς μήνες. Σε αυτούς προστίθενται, για μικρότερα χρονικά διαστήματα, νεότερα μέλη της οικογένειας που τους επισκέπτονται περιστασιακά. Επίσης, μόνιμοι κάτοικοι κοντινότερων αστικών κέντρων (Γύθειο, Σπάρτη), αριθμός που εκτιμάται γύρω στα 60-80 άτομα, καταγόμενοι ή όχι από την περιοχή, εγκαθιστούν μια σχέση τύπου β' κατοικίας. Η φυσική μεταβολή

του πληθυσμού εκτιμάται ότι είναι αρνητική.

Ως προς το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού του Δ. Οιτύλου, το ποσοστό των κατοίκων ανωτάτης και ανωτέρας μόρφωσης είναι ιδιαίτερα μικρό και ανέρχεται μόλις στο 5%. Την ίδια στιγμή, ο αριθμός των κατοίκων – αποφοίτων Λυκείου ανέρχεται στους 1.210, ο οποίος συγκρινόμενος με τη δυναμικότητα 200 ατόμων του Λυκείου καθιστά φανερό το πρόβλημα εσωτερικής μετανάστευσης του νεανικού πληθυσμού, ιδιαίτερα αυτού με υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Πίνακας 2. Πληθυσμός Δ. Οιτύλου ανά ηλικιακή κλάση και εκπαιδευτικό επίπεδο

Επίπεδο εκπαίδευσης και ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες
Σύνολο	4.807	2.598	2.209
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού-Διδακτορικού Τίτλου	22	15	7
10-19 ετών	0	0	0
20-24 ετών	1	0	1
25-29 ετών	1	1	0
30-44 ετών	7	6	1
45-64 ετών	10	6	4
65 ετών και άνω	3	2	1
Πτυχιούχοι Ανώτατων Σχολών	271	148	123
10-19 ετών	0	0	0
20-24 ετών	5	2	3
25-29 ετών	37	17	20
30-44 ετών	98	47	51
45-64 ετών	98	58	40
65 ετών και άνω	33	24	9
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	86	49	37
10-19 ετών	0	0	0
20-24 ετών	7	5	2
25-29 ετών	8	2	6
30-44 ετών	30	17	13
45-64 ετών	28	15	13
65 ετών και άνω	13	10	3
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	86	49	37
10-19 ετών	4	2	2
20-24 ετών	34	14	20
25-29 ετών	34	18	16
30-44 ετών	63	41	22
45-64 ετών	62	48	14
65 ετών και άνω	27	23	4
Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	1.268	793	475
10-19 ετών	83	47	36
20-24 ετών	168	76	92
25-29 ετών	146	84	62
30-44 ετών	336	196	140
45-64 ετών	355	243	112

65 ετών και άνω	180	147	33
Τελείωσαν την Γ΄ τάξη Γυμνασίου	733	470	263
10-19 ετών	162	92	70
20-24 ετών	62	40	22
25-29 ετών	66	38	28
30-44 ετών	193	116	77
45-64 ετών	135	86	49
65 ετών και άνω	115	98	17
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαίδευσης	1.639	831	808
10-19 ετών	159	83	76
20-24 ετών	47	37	10
25-29 ετών	46	29	17
30-44 ετών	239	145	94
45-64 ετών	589	262	327
65 ετών και άνω	559	275	284
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	382	113	269
10-19 ετών	100	50	50
20-24 ετών	1	1	0
25-29 ετών	0	0	0
30-44 ετών	8	4	4
45-64 ετών	76	16	60
65 ετών και άνω	197	42	155
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	182	33	149
10-19 ετών	0	0	0
20-24 ετών	4	3	1
25-29 ετών	3	3	0
30-44 ετών	5	1	4
45-64 ετών	32	6	26
65 ετών και άνω	138	20	118

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές 2000-2001

1.4 Απασχόληση

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι απασχολούμενοι και οικονομικώς ενεργοί στο Δ. Οιτύλου ανά δ.δ.

Πίνακας 3. Απασχολούμενοι και οικονομικώς ενεργοί στο Δήμο Οιτύλου ανά δ.δ. (2001)

	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	

		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας	Δε δήλωσαν κλαδο οικονο μικής δραστηριό τητας	Σύνολο	
Δ.Δ.Αρεοπόλης	417	371	104	84	172	11	46	476
Δ.Δ.Αλίκων	61	37	10	10	15	2	24	105
Δ.Δ. Άνω Μπουλαριών	37	37	17	7	10	3	0	57
Δ.Δ. Βάθειας	13	5	0	2	3	0	8	76
Δ.Δ.Βαχού	60	55	21	20	14	0	5	100
Δ.Δ. Γέρμας	16	16	6	3	5	2	0	30
Δ.Δ. Γερολιμένος	41	26	3	3	11	9	15	53
ΔΔ Δρύαλλου	44	38	15	10	13	0	6	112
ΔΔ Καρέας	19	19	6	7	2	4	0	48
ΔΔ Κελεφάς	12	10	1	6	3	0	2	26
ΔΔ Κοίτας	120	70	5	7	44	14	50	210
ΔΔ Κούνου	42	41	22	7	12	0	1	240
ΔΔ Κρυονερίου	33	32	19	3	8	2	1	50
ΔΔ Μίνας	86	70	40	14	16	0	16	207
ΔΔ Νέου Οιτύλου	19	19	3	8	7	1	0	50
ΔΔ Οιτύλου	129	126	70	20	34	2	3	262
ΔΔ Πύργου Διρού	220	201	51	66	82	2	19	430
ΔΔ Τσικκαλιών	12	11	2	3	4	2	1	46
ΣΥΝΟΛΟ	1.381	1.184	395	280	455	54	197	2.629

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, περίπου το 1/3 των κατοίκων απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, ενώ μεγάλος είναι ο αριθμός των μη οικονομικά ενεργών κατοίκων.

1.5 Η γεωργία και η κτηνοτροφία του Δ. Οιτύλου

Από τα στοιχεία του πίνακα 4, προκύπτει ότι στο Δήμο ο κατακερματισμός του κλήρου είναι μεγάλος και το μέγεθός του μικρό, καθώς η μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο ανέρχεται μόλις στα 3,8 στρέμματα, το έτος 2000 μικρότερη σε σχέση με το αντίστοιχο μέγεθος για το Νομό, που φθάνει τα 8,1 στρέμματα. Μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων, παρουσιάζονται μικρές σχετικά διαφοροποιήσεις όσον αφορά τη μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο, οι οποίες κυμαίνονται από 2,2 στρέμματα, στο δημοτικό διαμέρισμα Κούνου, έως 5,9 στρέμματα στο δημοτικό διαμέρισμα Οιτύλου.

Πίνακας 4. Αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αγροτεμαχίων και μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο στο Δήμο Οιτύλου (1991-2000).(εκτάσεις σε στρέμματα)

Όνομασίες	1991	2000
-----------	------	------

	Εκμ/σεις με καλ/νες εκτάσεις	Αρ. αγροτε μαχίων	Μέση έκταση αγροτε μαχίων (καλ. εκτ./ αρ. αγροτ)	Εκμ/σεις με καλ/νες εκτάσεις	Αρ. αγροτε μαχίων	Μέση έκταση αγροτε μαχίων (καλ. εκτ./ αρ. αγροτ)
Δ.Δ. Αλίκων	13.0	174.0	4.1	25.0	113.0	2.7
Δ.Δ. ΆνωΜπουλαριών	41.0	187.0	4.5	49.0	222.0	2.5
Δ.Δ. Αρεοπόλεως	151.0	796.0	7.9	205.0	751.0	5.1
Δ.Δ. Βάθειας	10.0	108.0	3.7	12.0	45.0	2.6
Δ.Δ. Βαχού						
Δ.Δ. Γέρμας	28.0	116.0	6.5			
Δ.Δ. Γερολιμένος	17.0	264.0	4.5	17.0	45.0	4.6
Δ.Δ. Δρυάλου	55.0	407.0	5.9			
Δ.Δ. Καρέας	18.0	96.0	6.7			
Δ.Δ. Κελεφάς	41.0	218.0	6.4			
Δ.Δ. Κοίτας	133.0	1,531.0	1.5	114.0	671.0	2.6
Δ.Δ. Κούνου	82.0	1,421.0	3	104.0	611.0	2.3
Δ.Δ. Κρυνονερίου	38.0	281.0	9.9			
Δ.Δ. Μίνας	119.0	601.0	2.7			
Δ.Δ. Νέου Οιτύλου	9.0	40.0	3			
Δ.Δ. Οιτύλου	170.0	1,161.0	6.7	252.0	1,020.0	5.9
Δ.Δ. Πύργου Διρού	222.0	1,325.0	5.2	399.0	2,045.0	3.4
Δ.Δ. Τσικκαλιών	9.0	144.0	3.3	17.0	63.0	3.2
ΔΗΜΟΣ ΟΙΤΥΛΟΥ	1,156.0	8,870.0	3.2	1,194.0	5,586.0	3.8
ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	22,664.0	120,628.0	7.8	22,883.0	106,965.0	8.1
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	106,276.0	628,724.0	6.7	103,385.0	592,753.0	6.5
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	852,466.0	5,100,680.0	7.2	811,318.0	5,130,527.0	7.0

Σημείωση: Τα Δημοτικά Διαμερίσματα Βαχού, Γέρμας, Δρυάλου, Καρέας, Κελεφάς, Κρυνονερίου, Μίνας, Νέου Οιτύλου μετά το 1991 με τη νέα σύνθεση των ΟΤΑ αποτελούσαν οικισμούς με συνέπεια από την απογραφή Γεωργίας - Κτηνοτροφίας 1999/ 2000 να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 1991, 1999-2000

Στο Δήμο Οιτύλου η μέση έκταση των μικτών εκμεταλλεύσεων (γεωργικές και κτηνοτροφικές) είναι σχεδόν διπλάσια από αυτήν των αμιγώς γεωργικών, όπως και στο Νομό Λακωνίας. Στις μικτές εκμεταλλεύσεις κυριαρχούν οι αροτραίες καλλιέργειες κτηνοτροφικών φυτών, οι οποίες αποτελούν εισροή για την κτηνοτροφία. Επομένως, το κύριο μέρος της φυτικής παραγωγής των μικτών εκμεταλλεύσεων φαίνεται να τροφοδοτεί την κτηνοτροφία στην περιοχή. Ως προς τη μέση έκταση που κατέχουν οι μικτές εκμεταλλεύσεις (γεωργικές και κτηνοτροφικές), παρατηρούνται έντονες διαφορές μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων. Η μέση έκταση κατά το έτος 2000, σε σχέση με το 1991, μειώνεται κατά 28%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία για το ιδιοκτησιακό καθεστώς των καλλιεργούμενων εκτάσεων, οι εκμεταλλεύσεις αποτελούνται, ως επί το πλείστον, από ιδιόκτητες εκτάσεις, σε ποσοστό που φθάνει το 98%. Μεταξύ των απογραφών 1991 και 2000 παρατηρείται μείωση των ενοικιαζόμενων καλλιεργούμενων εκτάσεων, γεγονός που συνάδει με τη γενικότερη μείωση της έντασης της γεωργικής δραστηριότητας στην περιοχή και με τον περιορισμό της γεωργίας στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές, αλλά και με τη γήρανση του πληθυσμού.

Από την κατανομή και εξέλιξη του ποσοστού των καλλιεργούμενων εκτάσεων ανά είδος καλλιέργειας των εκμεταλλεύσεων, επιβεβαιώνεται ότι και στο Δήμο Οιτύλου το μεγαλύτερο μέρος των γεωργών, καλλιεργεί δενδρώδεις καλλιέργειες –ελιές ως επί το πλείστον-, όπως είναι γνωστό άλλωστε για το Νομό Λακωνίας. Σε ορισμένα μάλιστα δημοτικά διαμερίσματα, οι δενδρώδεις καλλιέργειες αποτελούν μονοκαλλιέργεια, καθώς φθάνουν το 100% των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Δευτερευόντως και με μεγάλη διαφορά, ακολουθούν οι εκμεταλλεύσεις που καλλιεργούν αροτραίες καλλιέργειες, ενώ αμελητέος είναι ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων που καλλιεργούν αμπέλια.

Στο εσωτερικό του Δήμου παρουσιάζονται έντονες διακυμάνσεις σχετικά με την κατανομή του αριθμού των εκμεταλλεύσεων ανά δημοτικό διαμέρισμα. Πάνω από τα δύο τρίτα των συνολικών εκμεταλλεύσεων του Δήμου Οιτύλου συγκεντρώνονται σε πέντε δημοτικά διαμερίσματα, τον Πύργο Διρού (19%), το Οίτυλο (15%), την Αρεόπολη (13%), την Κοίτα (12%) και τη Μίνα (10%), ενώ στα υπόλοιπα 13 δημοτικά διαμερίσματα κατανέμεται το υπόλοιπο ένα τρίτο (1/3) των εκμεταλλεύσεων.

Γεωργική παραγωγή

Με βάση τα στοιχεία για τη διαχρονική εξέλιξη της γεωργικής γης στο Δήμο την περίοδο 1994-2001 (Ετήσιες Γεωργικές Στατιστικές) παρατηρείται ότι οι καλλιεργούμενες εκτάσεις παραμένουν στα ίδια επίπεδα ενώ αυξάνονται οι εκτάσεις κάτω από αγρανάπαυση κατά 8%. Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν αρχικά τάση εγκατάλειψης της γεωργικής δραστηριότητας, παράλληλα όμως με αλλαγή των χρήσεων γης, καθώς οι καλλιεργούμενες εκτάσεις παραμένουν στα ίδια επίπεδα. Παρόλα αυτά στο σύνολό του ο Δήμος Οιτύλου ακολουθεί, τελείως διαφορετική τάση από αυτήν που επικρατεί στο Νομό Λακωνίας, όπου οι εκτάσεις σε αγρανάπαυση παρουσιάζουν έντονη τάση μείωσης.

Η τάση αρνητικής εξέλιξης στην ποιοτική αναβάθμιση της γεωργικής δραστηριότητας στο Δήμο επιβεβαιώνεται και από τη μικρή μείωση των αρδευόμενων εκτάσεων κατά 3% περίπου, σε αντίθεση με το Νομό, όπου οι αρδευόμενες εκτάσεις αυξάνονται κατά 30% περίπου. Όσον αφορά στις αρδευόμενες εκτάσεις για το έτος 2001, αποτελούν μόλις το 0,5% των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων του Δήμου, έχοντας σημειώσει μικρή μείωση σε σχέση με τις εκτάσεις

που αρδεύονταν το 1994. Το ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων του Δήμου Οιτύλου υπολείπεται κατά πολύ σε σχέση με αυτό του Νομού, που φθάνει το 38,6% των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Το χαμηλό ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων οφείλεται κατά κύριο λόγο στα καλλιεργούμενα είδη, τα οποία προσαρμόζονται στη γεωμορφολογία της περιοχής και στους περιορισμένους υδατικούς πόρους (πρόκειται κυρίως για ελαιόδενδρα και ελάχιστα κτηνοτροφικά φυτά, των οποίων οι απαιτήσεις για άρδευση είναι χαμηλές), αφ' ετέρου στην εκτατική μορφή καλλιέργειας που επικρατεί στην περιοχή, αλλά και στον κατακερματισμό του κλήρου.

Από την επιμέρους ποσοστιαία κατανομή των καλλιεργούμενων εκτάσεων σε βασικές κατηγορίες καλλιεργειών διαπιστώνεται ότι οι δενδρώδεις καλλιέργειες, σε όλα σχεδόν τα δημοτικά διαμερίσματα, καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό των καλλιεργούμενων εκτάσεων του Δήμου, σε ποσοστό που, στην πλειονότητά του, υπερβαίνει το 67%. Αναλυτικότερα, το 2001, το 96% των καλλιεργούμενων εκτάσεων του Δήμου καλλιεργούνταν με δενδρώδεις καλλιέργειες, έχοντας σημειώσει αύξηση κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την αντίστοιχη ποσοστιαία κατανομή που σημειώθηκε στο Δήμο κατά το έτος 1994. Οι υπόλοιπες εκτάσεις καλλιεργούνται κατά 4% περίπου με αροτραίες καλλιέργειες, κατά 0,3% με λαχανοκομικές καλλιέργειες, ενώ είναι ελάχιστες, ως σχεδόν ανύπαρκτες, οι αμπελοκαλλιέργειες στο Δήμο Οίτυλου

Από τις δενδρώδεις καλλιέργειες κυριαρχεί η ελιά, η οποία προορίζεται για ελαιοποίηση, σε ποσοστό 99%. Στα περισσότερα δημοτικά διαμερίσματα ακολουθείται το ίδιο πρότυπο καλλιέργειας, με την ελαιοκαλλιέργεια να αποτελεί σχεδόν μονοκαλλιέργεια. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι ο τρόπος καλλιέργειας της ελιάς έχει τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά για να πιστοποιηθεί ως *βιολογική καλλιέργεια*, το οποίο αποτελεί σημαντική προοπτική για το μέλλον, οπότε ο εκτατικός χαρακτήρας της καλλιέργειας που έχει επικρατήσει, ενδέχεται να αναδειχθεί σε συγκριτικό πλεονέκτημα.

Ζωική Παραγωγή

Η εξελικτική πορεία του ζωϊκού κεφαλαίου για την περίοδο 1994-2000 είναι σταθερή για τη σημαντικότερη κατηγορία του ζωϊκού κεφαλαίου του Δήμου, τα βοοειδή, ενώ είναι αρνητική για τη δεύτερη σε σημασία, τα αιγοπρόβατα. Η βοοτροφία αποτελεί την κυρίαρχη κτηνοτροφική δραστηριότητα στο Δήμο, αντιπροσωπεύοντας το 43% περίπου του αντίστοιχου ζωϊκού κεφαλαίου του Νομού Λακωνίας κατά το 2000, παρουσιάζοντας μάλιστα αύξηση σε σχέση με το 1994. Το μεγαλύτερο μέρος των βοοειδών αποτελείται από εγχώριες αβελτίωτες φυλές, επομένως η κτηνοτροφική δραστηριότητα στο Δήμο δεν φαίνεται να ακολουθεί σύγχρονα παραγωγικά πρότυπα. Η παραγωγή των βοοειδών στρέφεται κυρίως στην κρεατοπαραγωγή, παρά στην ύπαρξη μεγάλου αριθμού εκτρεφόμενων θηλυκών ζώων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που εκτρέφουν το μεγαλύτερο

αριθμό βοοειδών στο Δήμο είναι η Κοίτα, η Μίνα, τα Άλικα, ο Δρύαλος, η Αρεόπολη και το Οίτυλο. Με βάση την εξελικτική της πορεία και τη συμμετοχή της στην παραγωγική δραστηριότητα του Δήμου, η βοοτροφία θα μπορούσε να αλλάξει κατεύθυνση και να στραφεί προς τη βιολογική βοοτροφία, ούτως ώστε να αξιοποιηθούν οι αναπτυξιακές δυνατότητες που υπάρχουν. Η αιγοτροφία αποτελεί την δεύτερη κτηνοτροφική δραστηριότητα για το Δήμο, συγκεντρώνοντας μόλις το 2% του ζωικού κεφαλαίου του Νομού. Οι περιοχές του Δήμου που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο αριθμό αιγών είναι η Αρεόπολη, ο Βαχός, το Κρυονέρι, η Γέρμα, ο Πύργος Διρού, και ο Κούνος. Οι υπόλοιπες μορφές κτηνοτροφίας, δηλαδή η εκτροφή προβάτων, χοίρων, κουνελιών και πτηνών, έχουν ελάχιστη παρουσία στην περιοχή του Δήμου Οιτύλου.

Όσον αφορά την παραγωγή πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων, κυριαρχούν το κρέας αγελάδων και αιγών, το γάλα αιγών και το μέλι. Η συμμετοχή των προϊόντων αυτών στη συνολική παραγωγή του Νομού είναι υψηλή, κυρίως του κρέατος από βοοειδή. Η κτηνοτροφική παραγωγή όσον αφορά τα κύρια για το Δήμο προϊόντα, παρουσιάζει αύξηση, δίχως να ακολουθεί την τάση του Νομού στα αντίστοιχα παραγόμενα προϊόντα. Μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων, παρατηρείται μεγάλη ανομοιογένεια, τόσο ως προς το είδος και την ποσότητα παραγωγής, όσο και ως προς τις μεταβολές τους, αντίστοιχα.

Από την παραγωγή δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων, κυρίαρχα είναι το μαλακό τυρί, η μυζήθρα και τα δέρματα μικρών και μεγάλων ζώων. Η παραγωγή των προϊόντων αυτών, παρουσιάζει αυξητική πορεία, παράγονται όμως, σε μικρές ποσότητες και δεν αποτελούν σημαντικά προϊόντα για το Νομό.

Συμπεράσματα – Εντοπισμός προβλημάτων

Στον πρωτογενή τομέα παρατηρείται μια στάσιμη κατάσταση των δραστηριοτήτων του, η οποία γίνεται εμφανής αφενός από τη εξέλιξη των εκτάσεων της γεωργικής γης, αφετέρου από την εξέλιξη της κατανομής των γεωργικών γαιών, δεδομένου ότι οι εκτάσεις με καλλιέργειες μη εντατικές, αυξάνουν συνεχώς τα ποσοστά τους έναντι των άλλων καλλιεργειών, καθώς και από την σχεδόν παντελή έλλειψη των αρδευόμενων εκτάσεων και την εξέλιξη του ζωικού κεφαλαίου.

Όπως αναφέρθηκε στις προηγούμενες ενότητες, η καλλιέργεια της ελιάς αποτελεί σχεδόν μονοκαλλιέργεια για την περιοχή. Η καλλιέργεια αυτή είναι κατεξοχήν εκτατική, γεγονός που επιτρέπει ταυτόχρονη απασχόληση και σε άλλους παραγωγικούς τομείς, με αποτέλεσμα την συμπληρωματικότητα της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα στη δημιουργία εισοδήματος, ενώ παράλληλα συμβάλλει στη διατήρηση της κτηματικής περιουσίας. Το μικρό μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η μεγάλη διασπορά του γεωργικού κλήρου σε ορισμένα δημοτικά διαμερίσματα, αποτελούν παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών

εκμεταλλεύσεων.

Συμπερασματικά, τα προβλήματα του τομέα εντοπίζονται, στον απόλυτα παραδοσιακό του χαρακτήρα ως προς τα είδη των παραγόμενων προϊόντων, στην τάση εγκατάλειψης πολλών ειδών καλλιεργειών και τον προσανατολισμό του σε ένα μόνο είδος καλλιέργειας, τις ελαιοποιήσιμες ελιές, οι οποίες με τον τρόπο που καλλιεργούνται και χωρίς την απαραίτητη καθετοποίηση σε τυποποίηση και προώθηση, δεν δημιουργούν θετικές αναπτυξιακές προοπτικές. Πρόβλημα αποτελεί επίσης ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος. Ως προς την κτηνοτροφία, όπως έχει προαναφερθεί, διαπιστώνεται μια αρκετά σημαντική παρουσία βοοειδών τα οποία προορίζονται για κρεατοπαραγωγή και ως εκ τούτου, εμφανίζεται αρκετά σημαντική η παραγωγή σε βόειο κρέας. Η κτηνοτροφία είναι εκτατικής μορφής, χρησιμοποιούνται κυρίως ελεύθεροι βοσκότοποι και λιγότερο οργανωμένοι δημοτικοί βοσκότοποι. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι εκτεταμένες περιοχές του Δήμου (πάνω από τις πεζούλες) έχουν πιστοποιηθεί ως βοσκότοποι κατάλληλοι για βιολογική κτηνοτροφία.

Το παραδοσιακό παραγωγικό πρότυπο που κυριαρχεί στον πρωτογενή τομέα, σε συνδυασμό με τη σημαντική απουσία καθετοποίησης της παραγωγής δεν δημιουργούν θετικές προοπτικές για την ανάπτυξη του τομέα στο Δήμο, η στροφή στις βιολογικές καλλιέργειες και γενικότερα στη βιολογική παραγωγή, ωστόσο, αποτελεί μια νέα παράμετρο που μπορεί να αλλάξει ριζικά τα δεδομένα. Επίσης, η πιστοποίηση και η καθιέρωση ονομασίας προέλευσης για παραδοσιακά προϊόντα όπως το λάδι, η βρώσιμη ελιά, το μέλι, τα λουκάνικα, το σύγλινο κλπ θα μπορούσαν επίσης να δώσουν αναπτυξιακή προοπτική, ενισχύοντας το αγροτικό εισόδημα στο πλαίσιο ενός προτύπου πολυαπασχόλησης.

1.6 Απώλειες από τις πυρκαγιές του 2007

Ο Δήμος Οιτύλου και κυρίως ο πρωτογενής και τριτογενής τομέας (τουρισμός) δοκιμάστηκαν από τις πρόσφατες πυρκαγιές του έτους 2007, ενώ σημαντικές εκτάσεις στα Τ.Δ. Γέρμας, Καρέας, Κρουνερίου, Βαχού και Κελεφάς είχαν πληγεί από τις πυρκαγιές του έτους 2006. Συνολικά υποβλήθηκαν στον ΕΛΓΑ για τις πυρκαγιές έτους 2006 280 αιτήσεις για ζημιά σε φυτικό κεφάλαιο, 9 αιτήσεις για ζημιά σε ζωϊκό κεφάλαιο και 10 αιτήσεις για πάγιο κεφάλαιο. Αντίστοιχα για τις πυρκαγιές έτους 2007 υπεβλήθησαν συνολικά 515 αιτήσεις παραγωγών, εκ των οποίων 431 αφορούσαν ζημιά σε φυτικό κεφάλαιο, 45 ζημιά σε ζωϊκό κεφάλαιο, 22 ζημιά σε πάγιο κεφάλαιο και 17 αιτήσεις για ζημιά σε αποθηκευμένα προϊόντα (ζωοτροφές κυρίως). Η κατανομή ανά Τοπικό Διαμέρισμα εμφανίζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

A/A	ΤΟΠΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ENT.A	ENT.B	ENT.Γ	ENT.Δ	ΣΥΝΟΛΟ
1	ΑΝΩ ΜΠΟΥΛΑΡΙΟΙ	4	0	0	0	4
2	ΑΡΕΟΠΟΛΗ	221	25	16	13	275

3	ΒΑΘΕΙΑ	4	1	0	0	5
4	ΓΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ	63	1	1	0	65
5	ΔΡΥΑΛΟΣ	63	4	1	2	70
6	ΚΕΛΕΦΑ	7	0	0	0	7
7	ΚΟΙΤΑ	14	2	0	0	16
8	ΚΟΥΝΟΣ	7	2	0	0	9
9	ΚΡΥΟΝΕΡΙ	1	2	0	0	3
10	ΜΙΝΑ	4	5	0	2	11
11	ΝΕΟ ΟΙΤΥΛΟ	30	2	4	0	36
12	ΟΙΤΥΛΟ	6	0	0	0	6
13	ΤΣΙΚΑΛΙΑ	7	1	0	0	8
ΣΥΝΟΛΟ		431	45	22	17	515

1.7 Τουρισμός

Το τουριστικό πρότυπο χαρακτηρίζεται από μικρές μονάδες παραμονής ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων και από σχετικά εκτεταμένη περίοδο με έντονη θερινή αιχμή (Ιούλιος-Αύγουστος), σύμφωνα με το γενικευμένο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης της χώρας, και την κυνηγητική περίοδο το Σεπτέμβρη, και συνίσταται σε τουρισμό διακοπών και παραθερισμού σε δεύτερη κατοικία. Η θάλασσα αποτελεί, παρά τη διαμόρφωση των ακτών, χαρακτηριστικό στοιχείο της δραστηριότητας αυτής, αν και η φύση και το κλίμα της περιοχής επιτρέπουν και την ανάπτυξη άλλων μορφών τουρισμού (βουνά, περίπατοι, φυσιογνωσία, πολιτισμός, μνημεία, ιστορία) που μπορούν να ασκούνται και άλλους μήνες (Απρίλιος-Νοέμβριος) σε συνάρτηση πάντα με τα πρότυπα απασχόλησης κατά ηλικία και εισοδηματική τάξη των επισκεπτών και των εν δυνάμει τουριστών-επισκεπτών, Ελλήνων και ξένων. Υπάρχουν ενδείξεις ότι ένας τουρισμός αυτού του περιηγητικού τύπου (πολιτιστικός, πεζοπορικός κλπ) κάνει τα πρώτα βήματά του στην περιοχή. Η λειτουργούσα τουριστική υποδομή συγκεντρώνεται στο μεγαλύτερο της μέρος στη βόρεια περιοχή του δήμου (Οίτυλο, Αρεόπολη, Πύργος Διρού).

1.8 Αναπτυξιακός Σχεδιασμός Δ. Οιτύλου

Με αργούς ρυθμούς μετάβασης, ο Δ. Οιτύλου κινείται από μια οριακή αγροτική οικονομία επιβίωσης με περιορισμένο εμπόριο, που συνδέεται με το λάδι και τα παράγωγά του και σε μικρότερο βαθμό με την κτηνοτροφία προς μια αναπτυσσόμενη οικονομία με κύριους άξονες τον τουρισμό και την οικιστική δραστηριότητα, ενώ ακολουθούν και οι παραδοσιακές αγροτικές δραστηριότητες.

Ένα πρόσθετο δυναμικό στοιχείο ανάπτυξης αποτελεί η σταδιακή βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων παραδοσιακών προϊόντων που συνδέονται με την ελιά, την κτηνοτροφία και τη μελισσοκομία, αλλά και η ανάπτυξη και αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η γλωρίδα της

περιοχής (αρωματικά φυτά κλπ.). Οι δυνατότητες ανάπτυξης της περιοχής συνδέονται και συναρτώνται άμεσα με δύο παράγοντες, πρώτον τη διατήρηση του φυσικού, πολιτιστικού και ιστορικού περιβάλλοντος και του τοπίου, δηλαδή με τον αποτελεσματικό έλεγχο της οικιστικής και τουριστικής δραστηριότητας εντός συγκεκριμένων προτύπων και ορίων, και δεύτερο με την κινητοποίηση, ταυτόχρονα, επιχειρηματικότητας σε μεσο-μακροχρόνια οπτική, όσο αυτό είναι δυνατόν στο πλαίσιο του χαρακτηριστικού για την οικονομία σημερινού διεθνοποιημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, ώστε να διασφαλίζεται η παραγωγή ποιοτικών προϊόντων τα οποία θα μπορούν να εγκαθίστανται σε συγκεκριμένους θώκους της αγοράς στο πλαίσιο των παραγωγικών δυνατοτήτων της περιοχής.

Κρίσιμο παράγοντα της ανάπτυξης της περιοχής αποτελεί η ηλικιακή σύνθεση, αλλά και το απόλυτο μέγεθος του πληθυσμού πολλών από τους οικισμούς του δήμου. Με εξαίρεση τα θεωρούμενα δυναμικά και σχετικά μεγάλα διαμερίσματα (Αρεόπολη, Οίτυλο, Πύργος Διρού και Μίνα) και, σε γενικές γραμμές, τους οικισμούς που συμπεριλαμβάνονται σε αυτά, το πρόβλημα είναι γενικευμένο και η λύση του δεν φαίνεται εύκολη και άμεση. Στους παράγοντες αυτούς θα πρέπει να συνυπολογιστούν και οι σχέσεις ιδιοκτησίας και το πρότυπο κατοίκησης της περιοχής. Το γεγονός, δηλαδή ότι πολλές ιδιοκτησίες ανήκουν σε κατοίκους που κατάγονται από την περιοχή, αλλά δεν κατοικούν, ούτε εργάζονται σ' αυτήν. Πρόκειται για μια συγκεκριμένη ομάδα ενδιαφερόντων που ασκεί επιρροή στην περιοχή είτε με τις δραστηριότητές της, είτε με τις πραγματικές ή φαντασικές προθέσεις και δυνατότητες, αποτελεί ένα πρόσθετο σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με συγκεκριμένες ενέργειες και γενικά αποδεκτές συμφωνίες.

2. Σκοπός και Περιεχόμενο της Εν δυνάμει Δράσης

Τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά (Α.Φ.Φ.) θα μπορούσαν να αποτελέσουν, μια πολύ δυναμική εναλλακτική καλλιέργεια για τους Έλληνες αγρότες υπό την προϋπόθεση να προχωρήσουν εκτός από την πρωτογενή παραγωγή και στη μεταποίηση του αγροτικού προϊόντος, ώστε να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία και κατ' επέκταση το εισόδημά τους. Η διαδικασία μεταποίησης των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών (απόσταξη, εκχύλιση, λυοφιλίωση κ.λ.π.) καθώς και η τυποποίηση – συσκευασία των παραγόμενων προϊόντων είναι απλή και δεν προϋποθέτει την επένδυση μεγάλων εγκαταστάσεων και κεφαλαίων. Η επέκταση στην οργάνωση της επιχειρηματικής παραγωγής και εμπορίας πρέπει επίσης να στοχεύει εκτός από την εσωτερική αγορά και τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ιδιαίτερα τη Γερμανία, τη Γαλλία και την Ιταλία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται, από άποψη οργανωμένης μεταποιητικής και εμπορικής δομής, ως η μεγαλύτερη αγορά αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών στον κόσμο. Ο τομέας των Α.Φ.Φ. στη χώρα μας έχει αναπτυχθεί πάρα πολύ λίγο. Εκτός από τον κρίκο της Κοζάνης, τη μαστίχα της Χίου, το δίκταμο της Κρήτης και τώρα τελευταία τη ρίγανη της Β. Ελλάδας δεν υπάρχουν άλλες αξιόλογες περιπτώσεις. Πολύ πρόσφατα ξεκίνησαν πιο οργανωμένες καλλιέργειες Α.Φ.Φ. σε περιοχές της Θεσσαλίας και της Στερεάς Ελλάδας που αφορούν τη μέντα, το μελισσόχορτο, το βασιλικό, το χαμομήλι, τη λεβάντα, το φασκόμηλο, το τσάι του βουνού, το τριαντάφυλλο κ.λ.π., οι οποίες όμως βρίσκονται σε αρχικά στάδια και σε πολύ μικρή κλίμακα.

Τα τελευταία χρόνια, κυρίως στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες και ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Βόρειο Αμερική, διαπιστώνεται συνεχής αύξηση στη ζήτηση προϊόντων ευρείας κατανάλωσης, όπως καλλυντικά και φάρμακα, αλλά και συμπληρώματα τροφίμων, που περιέχουν φυσικά συστατικά, κυρίως φυτικής προέλευσης. Αν λάβουμε υπόψη ότι η χλωρίδα της Ελλάδας σε Α.Φ.Φ. είναι από τις πλουσιότερες στον κόσμο με τις πιο ιδανικές εδαφοκλιματικές συνθήκες είναι απορίας άξιο γιατί υπάρχει ακόμα υστέρηση στον τομέα αυτόν. Στο κείμενο που ακολουθεί δίνονται στην αρχή πληροφορίες για ορισμένα Α.Φ.Φ. που ήδη καλλιεργούνται στην Ελλάδα ή που αυτοφύονται και θα μπορούσαν επίσης να καλλιεργηθούν. Στη συνέχεια αναφέρονται τρόποι μεταποίησης για την παραλαβή των χρήσιμων συστατικών τους καθώς και οικονομικά στοιχεία για την ξηρή δρόγη και τα αιθέρια έλαιά τους¹.

Origanum hirtum ssp. hirtum, Lamiaceae, κοινά ρίγανη η Ελληνική

Περιγραφή

Είναι πολυετής πόα, αλλά οι βλαστοί της γρήγορα χάνουν τον ποώδη χαρακτήρα και ξυλοποιούνται. Στην αρχή της ανάπτυξης οι βλαστοί είναι έρποντες τριχωτοί με φύλλα

¹ Πηγή: Εισήγηση Μ. Γ. Πολυσιού, Καθηγητής Γ.Π.Α.

πρασινοσταχτόχρωμα, σε αντίθετη διάταξη, ωοειδή, τριχωτά στην κάτω επιφάνεια. Τα άνθη μικρά, λευκά σε ταξιανθίες στάχυος, εμφανιζόμενα την περίοδο Απριλίου - Ιουλίου. Το ύψος των στελεχών φτάνει τα 50-80 εκατ. Καλλιεργείται εκτεταμένα στην Ελλάδα και θεωρείται η καλύτερη ρίγανη στον κόσμο.

Άλλο είδος ρίγανης που αυτοφύεται στην Ελλάδα και δεν καλλιεργείται είναι η νησιώτικη ρίγανη ή αλλιώς *Origanum onites* L. (= *Majorana onites* Benth). Είναι αειθαλής θάμνος. Έχει βλαστό όρθιο, τετραγωνικό, απλό τριχωτό, ύψους 20-40 εκ., φύλλα αντίθετα, αυγοειδή με λίγο χνούδι, και άνθη άσπρα σε ακραίους συμπαγείς κορύμβους, εμφανιζόμενα την περίοδο Απριλίου - Ιουλίου. Αυτοφύεται κυρίως στην Κρήτη και σε νησιά του Αιγαίου, σε ξηρά μέρη στην Αττική, Αργολίδα και Κορινθία. Ευδοκίμει σε ημιορεινές περιοχές και σε χωράφια φτωχά μέτριας γονιμότητας, ξηρικά. Αντέχει στο κρύο. Το χειμώνα καταστρέφεται το υπέργειο τμήμα της, ενώ το υπόγειο διατηρείται και ξαναβλαστάνει την άνοιξη. Διεθνώς είναι γνωστή ως η τούρκικη ρίγανη.

Τρόπος καλλιέργειας

Για την καλλιέργεια της ρίγανης πρέπει να προτιμούνται ασβεστολιθικές ημιορεινές περιοχές με δροσερό καλοκαίρι, τα χωράφια να μην έχουν πολυετή ζιζάνια όπως η αγριάδα. Άριστη θερμοκρασία ανάπτυξης είναι 18-22°C με όρια ανάπτυξης 4-33°C, ενώ το ριζικό της σύστημα σε καλά ανεπτυγμένα φυτά, παραπάνω του ενός έτους, αντέχει σε θερμοκρασίες αέρα -25°C έως +42°C. Άριστη τιμή pH εδάφους είναι 6,8, αλλά αναπτύσσεται και σε πολύ υψηλότερες τιμές (π.χ. ασβεστούχα) αρκεί να είναι στραγγερά. Το φως είναι απαραίτητο για να δώσει δρόγη καλής ποιότητας. Έχει μικρές απαιτήσεις σε άζωτο, φώσφορο και κάλιο. Είναι ξηρική καλλιέργεια, όμως σε παρατεταμένη ξηρασία συνιστάται ένα – δύο ποτίσματα την περίοδο της άνοιξης. Η προσθήκη ανόργανης λίπανσης κάνει την καλλιέργεια πιο απαιτητική σε νερό. Πολλαπλασιάζεται με σπόρο που σπέρνεται σε σπορείο, με μοσχεύματα και με παραφυάδες. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος είναι με σπόρο. Η μεταφύτευση γίνεται το φθινόπωρο ή την άνοιξη σε αποστάσεις 60-80 εκ. μεταξύ των γραμμών και 30-40 εκ. επί των γραμμών. Η καταπολέμηση των ζιζανίων είναι απαραίτητη και γίνεται με ζιζανιοκτόνα (συμβατική καλλιέργεια) ή σκαλίσματα. Μπορεί να παραμείνει στο χωράφι με καλές αποδόσεις μέχρι 8-10 χρόνια.

Συγκομιδή, απόδοση

Συλλέγεται το υπέργειο μέρος σε πλήρη άνθηση, σε ύψος 8-10 εκ. από το έδαφος με χορτοκοπτικό ή χειρονακτικά. Τον τρίτο χρόνο φτάνει στο υψηλότερο σημείο της απόδοσης, περίπου 300 κιλά τριμμένης ρίγανης ανά στρέμμα, και μένει σταθερή μέχρι τον έκτο χρόνο.

Συστατικά

Η περιεκτικότητα σε ριγανέλαιο στα ξηρά φύλλα και την ταξιανθία μπορεί να φτάσει μέχρι και τα 8%. Ο μέσος όρος σε βιομηχανική κλίμακα κυμαίνεται από 3-4 %. Τα κύρια συστατικά του αιθέριου ελαίου είναι η καρβακρόλη, η θυμόλη, το γ-τερπινένιο και το π-κυμένιο. Συνήθως επικρατεί η καρβακρόλη σε ποσοστά μεγαλύτερα του 70%, χωρίς όμως να αποκλείονται και άλλοι χημειότυποι ιδιαίτερα για τους αυτοφυείς πληθυσμούς. Στην περίπτωση του *O. onites* η περιεκτικότητα της ξηρής δρόγης σε αιθέριο έλαιο κυμαίνεται από 1,8-4,5% με κύριες ουσίες όπως παραπάνω.

Χρήσεις – Ιδιότητες

Είναι φυτό αρωματικό, φαρμακευτικό, αρτυματικό, και μελισσοτροφικό. Η ξηρή δρόγη, φύλλα και άνθη, χρησιμοποιείται ως άρτυμα, ενώ το ριγανέλαιο έχει αντιοξειδωτικές και αντιμικροβιακές ιδιότητες. Το ριγανέλαιο χρησιμοποιείται στα σιτηρέσια των χοίρων και πουλερικών βιολογικής εκτροφής, αντικαθιστώντας τα αντιβιοτικά. Όλες οι ιδιότητες της ρίγανης αποδίδονται στις πολυφαινόλες και στο αιθέριο έλαιό της. Και η νησιώτικη ρίγανη έχει όλες τις ιδιότητες της κοινής ρίγανης με την οποία συνήθως αναμιγνύεται, δηλαδή είναι τονωτική, ευστόμαχη, διεγερτική, διουρητική, καθαρτική, εμμηναγωγή και ανθελμινθική. Χρησιμοποιείται για την ψωρίαση, την επιληψία, την τερηδόνα, τους κολικούς, και για το φύτρωμα των μαλλιών².

***Thymus capitatus* (= *Coridothymus capitatus*), Lamiaceae, κοινά θυμάρι κεφαλωτό**

Περιγραφή

Είναι από τα πιο γνωστά είδη θυμαριού που αυτοφύεται σε πολλές περιοχές της χώρας μας σε μεγάλες, πυκνές και αμιγείς σχεδόν συστάδες. Αυτοφύεται σε πετρώδη και άγονα εδάφη σε λοφώδεις και ορεινές τοποθεσίες. Ευδοκμεί τόσο σε θερμές όσο και ψυχρές περιοχές, με προτίμηση τις ημιορεινές. Το κεφαλωτό θυμάρι είναι ξυλώδης θάμνος, αειθαλής, ύψους 30-50 εκ., με φύλλα μικρά, γραμμοειδή και άνθη μικρά ερυθροϊώδη σε ταξιανθίες που σχηματίζουν κόρυμβο, εμφανιζόμενα κατά την περίοδο Ιουνίου-Ιουλίου. Είναι γνωστό και με τα ονόματα θρούμπι ή θρουμπί.

Υπάρχουν πολλά αυτοφυή θυμάρια. Το είδος που καλλιεργείται είναι το *Thymus vulgaris*, θυμάρι το κοινό. Είναι πολυετής, αειθαλής θάμνος, με τετραγωνικούς βλαστούς, ύψους 20-30 εκ., φύλλα μικρά μήκους 8-12 χιλ. και άνθη ιώδη, ρόδινα, πορφυρά, λευκά, σπανίως κίτρινα κατά μασχαλιαίους σπονδύλους σε σφαιρικό σχηματισμό. Η ανθοφορία, εφ'όσον υπάρχει υγρασία,

² Πηγή: Εισήγηση Μ. Γ. Πολυσίου, Καθηγητής Γ.Π.Α.

διαρκεί από τα τέλη της άνοιξης έως τα μέσα φθινοπώρου, με πλουσιότερη ανθοφορία το Μάιο και το Σεπτέμβριο.

Τρόπος καλλιέργειας

Καλλιεργείται σε όλα τα κλίματα, έχει μεγάλη αντοχή σε υψηλές και χαμηλές θερμοκρασίες. Προτιμά μέτρια υψόμετρα, 400-500 μέτρα, αλλά ευδοκιμεί και χαμηλότερα σε χωράφια πεδινά ελαφράς σύστασης. Αναπτύσσεται σε εδάφη με pH μέχρι 8 με άριστη τιμή 6,3. Δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία, είναι ανθεκτικό στην ξηρασία, όταν όμως του παρέχεται νερό το αξιοποιεί πλήρως με επίπτωση στην ποιότητα του αιθερίου ελαίου του. Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και παραφυάδες, λιγότερο με μοσχεύματα διότι είναι δύσκολος και δαπανηρός τρόπος.

Η σπορά γίνεται σε σπορείο και ακολουθεί μεταφύτευση των φυτών όταν έχουν ύψος 12-15 εκ. Φυτεύεται την άνοιξη ή το φθινόπωρο που είναι και καλύτερη εποχή. Τα φυτάρια, 5500-6000/στρέμμα, φυτεύονται με το χέρι ή με καπνοφυτευτικές μηχανές σε αποστάσεις 60-70 εκ. μεταξύ των γραμμών και 25-30 εκ. επί της γραμμής και ποτίζονται αμέσως. Η διάρκεια ζωής της φυτείας είναι 6-7 χρόνια. Έχει μικρές απαιτήσεις σε θρεπτικά συστατικά γι' αυτό και η βιολογική καλλιέργεια του θυμαριού θεωρείται από τις ευκολότερες των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών. Τα ζιζάνια αντιμετωπίζονται με σκαλίσματα και πλαστική εδαφοκάλυψη ή και με ζιζανιοκτόνα στις συμβατικές καλλιέργειες. Σε βιολογικές καλλιέργειες θυμαριού δεν έχουν παρατηρηθεί προσβολές από εχθρούς ή άλλες ασθένειες. Σε ποτιστικές όμως καλλιέργειες μπορεί να υπάρξουν προβλήματα σηψιρριζίας, ιδιαίτερα σε εδάφη που δεν στραγγίζουν καλά.

Συγκομιδή, απόδοση

Η συγκομιδή αρχίζει συνήθως το δεύτερο χρόνο, συλλέγεται το υπέργειο μέρος σε στάδιο πλήρους άνθησης. Στις αρδευόμενες καλλιέργειες μπορεί να γίνει δεύτερη ή και τρίτη συγκομιδή. Η απόδοση σε ξηρή δρόγη (φύλλα και άνθη χωρίς κοτσάνια) μπορεί να φτάσει τα 200 κιλά το στρέμμα. Σε περιπτώσεις που γίνει δεύτερη κοπή τον Αύγουστο η απόδοση αυξάνει κατά 30-40% περίπου.

Συστατικά

Το αιθέριο έλαιο του είδους κυμαίνεται από 1,0 – 3,5 % και είναι δυνατόν να περιέχει θυμόλη, καρβακρόλη, π-κυμένιο, γ-τερπινένιο, β-καρνοφυλλένιο, αλλά και λιναλοόλη, τερπινεν-4-όλη κ.α. Το θυμάρι, όπως όλα τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά περιέχει φαινολικά συστατικά (υδροξυ εστέρες βενζοϊκού οξέος, υδροξυ εστέρες κινναμικού οξέος) και φλαβονοειδή. Θεωρείται καλή πηγή ροσμαρινικού οξέος (17.45 mg/g), γι' αυτό και το ροσμαρινικό οξύ αποτελεί χαρακτηριστική ουσία του θυμαρίσιου μελιού.

Χρήσεις - Ιδιότητες

Είναι μελισσοτροφικό φυτό, ιδιαίτερα το κεφαλωτό θυμάρι. Η ξηρή ή νωπή δρόγη του θυμαριού χρησιμοποιείται στη μαγειρική, για την παραγωγή αφεψημάτων, ενώ το αιθέριο έλαιό του χρησιμοποιείται στη βιομηχανία τροφίμων, αρωματοποιία και φαρμακευτική. Παρουσιάζει αξιοσημείωτη τονωτική επίδραση του ανοσοποιητικού συστήματος του ανθρώπινου οργανισμού, σε χρόνιες λοιμώξεις, είναι ανθελμεινθικό και αντιβηχικό. Επιδεικνύει αντιοξειδωτική και αντιμικροβιακή δράση³.

³ Πηγή: Εισήγηση Μ. Γ. Πολυσίου, Καθηγητής Γ.Π.Α.

Satureja thymbra L., *Lamiaceae*, κοινά θρούμπι

Περιγραφή

Το θρούμπι είναι μικρός θάμνος ύψους 20-50 εκατοστών με φύλλα στενά, μήκους περίπου 1 εκατοστό, τέσσερα ανά γόνατο με πολύ κοντά μεσογονάτια διαστήματα. Τα άνθη του είναι ροζ σε σπονδύλους. Αυτοφύεται σε όλη την Ελλάδα σε ξηρούς πετρώδεις τόπους και σε υψόμετρο μέχρι 600 μέτρα, στην Κρήτη συναντάται μέχρι τα 1400 μέτρα.

Στην Ελλάδα με το όνομα θρούμπι είναι γνωστό και το είδος *Thymbra spicata* L (θύμβρα η σταχυώδης). Ανήκει σε διαφορετικό γένος, αλλά στην ίδια οικογένεια με το *Satureja thymbra*, είναι πολυετής θάμνος με όρθιους βλαστούς και πολλές διακλαδώσεις. Τα φύλλα είναι γραμμοειδή, στενά μήκους 1-1,2 εκατοστά, τέσσερα ανά γόνατο με πολύ κοντά μεσογονάτια διαστήματα. Τα άνθη του είναι ροζ σε σπονδύλους που σχηματίζουν μακρείς στάχεις. Ανθίζει όψιμα.

Τρόπος καλλιέργειας

Το θρούμπι καλλιεργείται σε πολλούς τύπους εδαφών. Τα μέσης σύστασης εδάφη με τιμή pH 6 – 7 θεωρούνται ιδανικά για την καλή ανάπτυξη του. Δεν αντέχει τις χαμηλές θερμοκρασίες και δεν μπορεί να αναπτυχθεί σε σκιερά μέρη. Έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό, φυτοπροστασία και λίπανση. Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και διαίρεση φυτών. Οι σπόροι του *Thymbra spicata* είναι σχετικά μεγάλοι συγκρινόμενοι με τους σπόρους του *Satureja thymbra* και των συγγενών ειδών του θυμαριού. Τα σπορόφυτα μπορούν να φυτευθούν είτε την άνοιξη είτε το φθινόπωρο. Η καλλιεργητική τεχνική και φροντίδα μιας καλλιέργειας με θρούμπι είναι όμοια με αυτή του θυμαριού.

Συστατικά

Το αιθέριο έλαιο του είδους *Satureja thymbra* περιέχει θυμόλη, καρβακρόλη, γ-τερπινένιο, π-κυμένιο, β-μυρκένιο, β-καρνοφυλλένιο κ.α. και επιδεικνύει αντιμυκητική και αντιβακτηριακή δράση. Ποσοτικά κυμαίνεται από 3,0-6,4%. Το αιθέριο έλαιο του είδους *Thymbra spicata* έχει βρεθεί να περιέχει καρβακρόλη, π-κυμένιο, β-μυρκένιο, γ-τερπινένιο, θυμόλη, β-καρνοφυλλένιο κ.α. Υδατικά εκχυλίσματα του φυτού βρέθηκε ότι περιέχουν καφεϊκό οξύ, ροσμαρινικό οξύ, απιγενίνη, ναρινγίνη, 7-O- γλυκοζίτη της λουτεολίνης και άλλα φαινολικά συστατικά.

Χρήσεις - Ιδιότητες

Είναι μελισσοτροφικό φυτό, ενώ χρησιμοποιείται και σαν καρύκευμα. Χρησιμοποιείται ως ξηρή δρόγη (φύλλα και άνθη) και για την παραλαβή του αιθερίου ελαίου του. Η ξηρή δρόγη χρησιμοποιείται ως διουρητικό, χολαγωγό και εμμηναγωγό. Το αιθέριο έλαιο επιδεικνύει

αντιμυκητική, αντιβακτηριακή, αντιμυκοβακτηριακή και αντιφυτρωτική δράση. Έχει ευρεία βιομηχανική εφαρμογή ως αρωματική ύλη στα τρόφιμα, στην παραγωγή λικέρ, στην αρωματοποιία, ως αντισηπτικός και αντιμικροβιακός παράγοντας. Υδατικά και αιθανολικά εκχυλίσματα του φυτού παρουσίασαν αντιβακτηριακές ιδιότητες και επιδεικνύουν σημαντική ικανότητα δέσμευσης των ελεύθερων ριζών⁴.

***Salvia triloba* L. (= *S. fruticosa* Mill.) Lamiaceae, κοινά σάλβια η τρίλοβος, ή φασκομηλιά ή ελληνικό φασκόμηλο**

Περιγραφή

Είναι πολυετής, αειθαλής θάμνος, με βλαστό όρθιο, τετραγωνικό, ισχυρό, χνουδωτό ύψους 50 εκ., με φύλλα προμήκη ή λογχοειδή, χνουδωτά που φέρουν δύο λοβούς στη βάση και άνθη ιώδη, σε βότρες 2-6 ανά σπόνδυλο. Ανθίζει το διάστημα Μαΐου – Ιουλίου. Αυτοφύεται σε χέρσα ή θαμνώδη μέρη σε διάφορες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας, της Κρήτης, της Κεφαλλονιάς και άλλων νησιών.

Τρόπος καλλιέργειας

Η καλλιέργειά του είναι πολυετής (12-15 έτη), ξηρική ή αρδευόμενη. Αναπτύσσεται τόσο σε ψυχρές όσο και θερμές περιοχές, σε υψόμετρο από 0-1500 μέτρα και είναι ανθεκτικό στο ψύχος μέχρι -25°C. Ευδοκίμει σε ημιορεινές δροσερές περιοχές και σε χωράφια ξηρικά φτωχά – μέτριας γονιμότητας, ασβεστούχα, καλά στραγγιζόμενα με pH=6,2-6,4. Πολλαπλασιάζεται με σπόρο που σπέρνεται σε σπορείο ή απ'ευθείας στο χωράφι και με παραφυάδες. Η σπορά και η μεταφύτευση γίνεται το φθινόπωρο (Οκτώβριος-Νοέμβριος) ή την άνοιξη (Φεβρουάριος-Μάρτιος) σε αποστάσεις 70-80 εκ. μεταξύ των γραμμών και 50-60 εκ. επί των γραμμών. Η φύτευση γίνεται με τα χέρια ή με καπνοφυτευτικές μηχανές. Η κυριώτερη εργασία στην καλλιέργεια του φασκόμηλου είναι η καταπολέμηση των ζιζανίων που γίνεται με σκαλίσματα ή με ζιζανιοκτόνα.

Συγκομιδή, απόδοση

Το φασκόμηλο καλλιεργείται για παραγωγή ξηρής δρόγης (φύλλα) ή αιθερίου ελαίου. Συλλέγεται το υπέργειο τμήμα των φυτών, 5 εκ. πάνω από το σημείο της πρώτης διακλάδωσης του βλαστού, στο στάδιο της πλήρους άνθησης όταν προορίζεται για παραγωγή αιθερίου ελαίου και λίγο πριν την άνθηση όταν προορίζεται για παραγωγή ξηρής δρόγης. Στις φυτείες φασκόμηλου η πρώτη συλλογή γίνεται το Μάιο και οι επόμενες Ιούλιο και Σεπτέμβριο. Η απόδοση σε ξηρή δρόγη

⁴ Πηγή: Εισήγηση Μ. Γ. Πολυσιού, Καθηγητής Γ.Π.Α.

φύλλων, με δύο συγκομιδές σε μια χρονιά, από το δεύτερο έτος και μετά μπορεί να φτάσει τα 700 κιλά/στρ. Οι εξαγόμενες από τη χώρα μας ποσότητες ξηρής δρόγης φασκόμηλου ανέρχονται ετησίως σε 300-500 τόννους.

Συστατικά

Η περιεκτικότητα της ξηρής δρόγης σε αιθέριο έλαιο κυμαίνεται από 1,5 έως 6,0% και είναι η υψηλότερη από όλα τα άλλα είδη φασκόμηλου, ενώ χαρακτηρίζεται από την υψηλή περιεκτικότητα σε ευκαλυπτόλη και ακολούθως σε καμφορά, α-πινένιο και β-πινένιο. Το είδος περιέχει φαινολικά συστατικά όπως τα φλαβονοειδή τζασεοσιντίνη, σαλβιγενίνη και τα φαινολικά οξέα καφεϊκό οξύ, γλωρογενικό οξύ.

Χρήσεις - Ιδιότητες

Είναι φυτό αρωματικό, φαρμακευτικό και μελισσοτροφικό. Χρησιμοποιείται στη βιομηχανία τροφίμων, την αρωματοποιία - σαπυνοποιία και τη φαρμακοποιία. Γενικά, η λέξη *Salvia* προέρχεται από το λατινικό *salvare* που σημαίνει σώζω. Το *S. triloba* απαντάται από πολύ νωρίς σε επίσημες φαρμακοποιίες και μονογραφίες. Θεωρείται ευστόμαχο, αντιπυρετικό, τονωτικό και διουρητικό. Οι ανθοφόροι βλαστοί μετά την αποξήρανση χρησιμοποιούνται κυρίως ως αφέψημα ή στη φαρμακευτική.

Μελέτες αναφέρουν ότι το αιθέριο έλαιο του φυτού επιδεικνύει αντιμικροβιακή – αντιϊική, εντομοκτόνο και απωθητική δράση. Τα υδατικά και αλκοολικά εκχυλίσματα παρουσιάζουν αντιϊική δράση, είναι κυτταροτοξικά σε συγκεκριμένες καρκινικές σειρές, εμφανίζουν *in vitro* αντισπασμωδική δράση και υπογλυκαιμικές ιδιότητες κυρίως μειώνοντας την εντερική απορρόφηση της γλυκόζης. Όσον αφορά την τοξικότητα του φυτού εμφανίζει εκρωτικές ιδιότητες, γι' αυτό οι δρόγες και τα σκευάσματά τους πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης⁵.

⁵ Πηγή: Εισήγηση Μ. Γ. Πολυσιού, Καθηγητής Γ.Π.Α.

Πίνακας 1. Ενδεικτικές αποδόσεις και τιμές καλλιεργούμενων και αυτοφυών Α.Φ.Φ.

Είδος φυτού	Απόδοση (Kg / στρ.)	Τιμή €/Kg	Τιμή πώλησης αυτοφυούς €/ Kg
Χαμομήλι	300-400 νωπό	6,0	6,0
Ρίγανη	150 ξηρή	8,0	6,5 τριμμένη
Δίκταμος	250 – 400 νωπό	72,7	-
Θυμάρι	200-280 ξηρό	6,5	8,0
Θρούμπι	-	-	12,0
Υπέρικο	120 ξηρό	11	-
Φασκόμηλο φύλλο	-	-	6,0
Δενδρολίβανο	250-400 ξηρό	6,0	7,0
Λεβάντα	200 ξηρό	15,0	-
Άγρια μέντα (φλησκούνι)	-	-	6,0
Βασιλικός φύλλο	-	7,0	-
Μελισσόχορτο	300	8,0	-
Δυόσμος	-	-	6,0
Τσάι βουνού	120	9,0	9,5
Λουΐζα	-	-	13,0
Δάφνη	-	-	5,0
Φλαμούρι, τήλιο	-	-	17,0

(ΠΗΓΗ: Μ. Γ. Πολυσίου Καθηγητής Γ.Π.Α)

Αξίζει να τονιστεί ότι οι τιμές πώλησης αιθερίων ελαίων που εισάγονται στην Ελλάδα είναι αρκετά υψηλές. Συνεπώς οι Έλληνες παραγωγοί αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, εφόσον οι ίδιοι αποστάζουν και παραλαμβάνουν τα αιθέρια έλαια των φυτών που καλλιεργούν, είναι δυνατό να απολαμβάνουν αντίστοιχα επίπεδα τιμών. Στον **Πίνακα 2** παρουσιάζονται οι ενδεικτικές τιμές χονδρικής πώλησης αιθερίων ελαίων στην Ελλάδα.

Πίνακας 2. Ενδεικτικές τιμές αιθερίων ελαίων σε φιάλες των 500-50 mL

Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	500 mL	100 mL	50 mL
Δενδρολίβανο	<i>Rosmarinus officinalis</i> L	85,0 €	18,5 €	11,0 €
Θυμάρι	<i>Thymus vulgaris</i>	171,0 €	37,0 €	23, 0 €
Λαδανιά	<i>Cistus creticus ladaniferus</i>	362,50 €	79,0 €	48,0 €
Λεβάντα	<i>Lavandula vera</i> D.C	100,0 €	22,0 €	13,0 €
Λεβάντα	<i>Lavandula vera</i> D.C extra	594,0 €	129,0 €	78,5 €
Μάραθος	<i>Foeniculum vulgare</i> Miller	130,0 €	28,0 €	17,0 €
Ρίγανη	<i>Origanum vulgare</i> ssp. <i>hirtum</i>	161,0 €	35,0 €	21,0 €
Φασκόμηλο	<i>Salvia officinalis</i>	188,0 €	41,0 €	25,0 €
Χαμομήλι	<i>Anthemis nobilis</i>	708,5 €	154,0 €	93,5 €
Χαμομήλι	<i>Ormenis multicaulis</i>	559,50 €	121, 0 €	74,0 €

(ΠΗΓΗ: Μ. Γ. Πολυσίου Καθηγητής Γ.Π.Α)

3. Συμπεράσματα

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η καλλιέργεια αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών καθώς και η ξήρανση ή παραλαβή των αιθερίων ελαίων τους, αποτελεί έναν εναλλακτικό κλάδο της γεωργίας, που γνωρίζει ραγδαία ανάπτυξη σε άλλες χώρες. Εκχυλίσματα επίσης αυτών των φυτών βρίσκουν ήδη εφαρμογή, εκτός από τη φαρμακευτική, την αρωματοποιία και τη βιομηχανία τροφίμων, στην κτηνοτροφία, στις βιολογικές και στις βιοδυναμικές καλλιέργειες. Για παράδειγμα το αιθέριο έλαιο και τα υδατικά εκχυλίσματα της ρίγανης χρησιμοποιούνται ήδη ως φυσικά αντιβιοτικά ή παράγοντες ανάπτυξης στις οργανωμένες μονάδες κτηνοτροφίας. Θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιηθούν και στη βιολογική γεωργία ως φυσικά φυτοπροστατευτικά χάρη στις ευρέως φάσματος αντιμικροβιακές ιδιότητες.

Συνεπώς ο κλάδος αυτός μπορεί να εξελιχθεί, σύμφωνα με τα πρώτα αποτελέσματα της καλλιέργειάς τους, σε έναν από τους πιο δυναμικούς κλάδους της πρωτογενούς παραγωγής και να βοηθήσει στην ανάπτυξη μεταποιητικών επιχειρήσεων ώστε να συμβάλει αποφασιστικά στη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο⁶.

Στην περιοχή του Δήμου Οιτύλου υπάρχουν εκτάσεις ιδιωτικές και δημόσιες στις οποίες αυτοφούν

1. Ρίγανη άγρια ή νησιώτικη ή αλλιώς *Origanum onites* L. (= *Majorana onites* Benth)
2. Φασκόμηλο (*Salvia officinalis*)
3. Θυμάρι (*Thymus vulgaris*)

⁶ Πηγή: Εισήγηση Μ. Γ. Πολυσίου, Καθηγητής Γ.Π.Α.

4. Θρούμπι (*Satureja thymbra*)

Στο παρελθόν, πριν περίπου 25 έτη, γινόταν εμπόριο ξηρής ρίγανης από την περιοχή. Με την συγκεκριμένη εν δυνάμει δράση σκοπεύουμε να δοθεί μια επιπλέον δυνατότητα στους κατοίκους της περιοχής να αυξήσουν το εισόδημά τους και να απασχοληθούν εποχιακά. Παράλληλα πιστεύουμε στην δραστηριοποίηση κάποιων στον τομέα της μεταποίησης. Βασικός στόχος είναι η διατήρηση των κατοίκων στην περιοχή.

Με την τεχνική υποστήριξη του Γ.Π.Α. και ιδιαίτερα την υπογραφή προγραμματικών συμβάσεων με τα εργαστήρια Γεωργίας και Χημείας, προβλέπεται να γίνει εντοπισμός, καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση της αρωματικής-φαρμακευτικής χλωρίδας της περιοχής.

1. Η χαρτογράφηση των υπαρχόντων φυσικών πληθυσμών των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, των ιδιαίτερων φυσιογραφικών στοιχείων των περιοχών προέλευσης τους και η αξιολόγηση των ποιοτικών και ποσοτικών φυσικοχημικών χαρακτηριστικών τους.
2. Διατήρησης επιλεγμένων φυτικών ειδών στα σημεία εντοπισμού τους (*in situ / on farm*).
3. Επιλογή και αναπαραγωγή φυτικού υλικού με άριστες φυσικοχημικές ιδιότητες.
4. Η δημιουργία εμπορικών αγροτουριστικών προϊόντων (αποξηραμένα φυτικά προϊόντα, αιθέρια έλαια και εκχυλίσματα).

Η Μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί στην εν δυνάμει εργασία προβλέπεται να είναι:

- 1) Εύρεση κατάλληλων χημειοτύπων και εντοπισμός τους σε φυσικούς πληθυσμούς.
- 2) Ταυτοποίηση των ειδών αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών.
- 3) Συλλογή πολλαπλασιαστικού υλικού (σπέρματα, ριζώματα, κόνδυλοι).
- 4) Χαρτογράφηση των περιοχών προέλευσης των φυσικών πληθυσμών των ειδών με χωροταξικό χαρακτήρα. Η οργάνωση των πληροφοριών θα γίνει με τη δημιουργία βάσης δεδομένων με GIS (Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών) μέσω της αποτύπωσης της ακριβούς θέσης συλλογής των φυτών, των εδαφολογικών και κλιματικών δεδομένων των περιοχών.

- 5) Αναπαραγωγή του φυτικού υλικού που θα χρησιμεύσει για τη διατήρηση επιλεγμένης (Α/Φ) χλωρίδας.

- 6) Εγκατάσταση του δοκιμαστικού αγρού

- α) Διερεύνηση της εδαφολογικής κατάστασης του αγρού και προσδιορισμός των ετήσιων λιπαντικών αναγκών με σκοπό την ελάχιστη δυνατή εφαρμογή των απαραίτητων για την ανάπτυξη των φυτών θρεπτικών στοιχείων.

- β) Κατάλληλη προετοιμασία του εδάφους.

- γ) Έλεγχος των ζιζανίων με κατάλληλα καλλιεργητικά μέσα προς αποφυγή των τυχόν δυσμενών επιπτώσεων των χημικών ζιζανιοκτόνων στα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του τελικού προϊόντος.

δ) Αξιολόγηση των αποδόσεων της φυτείας.

7) Ποιοτική και ποσοτική σύγκριση των φυσικοχημικών χαρακτηριστικών των παραγόμενων προϊόντων από τους φυσικούς πληθυσμούς και την εγκατεστημένη φυτεία.

8) Διερεύνηση των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης των προϊόντων της καλλιέργειας σε εναλλακτικές χρήσεις (εκτροφή ζώων, φυτοπροστασία, διατροφή ανθρώπου κλπ).

9) Πρόβλεψη της οικονομοτεχνικής βιωσιμότητας της φυτείας.

10) Ανάπτυξη και διάχυση της τεχνογνωσίας.

4. Ανάλυση και διάρκεια υλοποίησης της εν δυνάμει δράσης

Η εν δυνάμει δράση προέκυψε μέσα από το πρόγραμμα εκπαίδευσης γεωπόνων πυρόπληκτων δήμων και υποκινήθηκε από το ενδιαφέρον της τοπικής αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και η εμπειρία των μεγαλύτερων σε ηλικία, που έκαναν στο παρελθόν συλλογή και εμπορία ρίγανης.

Έχουν γίνει ήδη προκαταρκτικές επιτόπιες επισκέψεις στην περιοχή και υπάρχουν ήδη κάποια πρώτα στοιχεία, τα οποία παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα 3 :

Πίνακας 3

Α/Φ	ΗΜΕΡ.	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΥΚΝΟΤ.	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΑΠΟΔΟΣΗ
1	10/9	ΡΙΓΑΝΗ (O. onites)	40%	ΑΡΕΟΠΟΛΗ (ΑΦΘΟΝΗ ΡΙΓΑΝΗ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΑΝΤΡΕΣ)	3,90%
2	10/9	ΘΡΟΥΜΠΙ (S. thymbra)	7%	ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΥ (ΜΙΚΡΕΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΕΣ)	
3	10/9	ΘΥΜΑΡΙ (Th. capitatus)	20%	ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΥ (ΜΙΚΡΕΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΕΣ)	
4	10/9	ΡΙΓΑΝΗ (Th. capitatus)	10%	ΔΡΟΜΟΣ ΑΡΕΟΠΟΛΗΣ	

Πηγή: Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η εν δυνάμει εργασία προβλέπεται να περιλαμβάνει τα εξής τμήματα :

I. Καταγραφή εδαφοκλιματικών στοιχείων, αποτύπωση της αυτοφυούς χλωρίδας αρωματικών/φαρμακευτικών φυτών και εντοπισμός των θέσεων επιλεγμένων Α/Φ φυτών.

II. Παρακολούθηση των επιλεγμένων θέσεων και αξιολόγηση του προτεινόμενου αγρού.

III. Συλλογή, επιλογή του πολλαπλασιαστικού υλικού. και χημειοτυπική αξιολόγηση των Α/Φ φυτών

IV. Παρακολούθηση της φυτείας έως την συγκομιδή και αξιολόγηση των φυσικοχημικών ιδιοτήτων των παραγομένων προϊόντων μετά το δεύτερο χρόνο..

V. Σχεδιασμός μεθόδων παραγωγής αγροτουριστικών προϊόντων από την παραγωγή της αυτοφυούς Α/Φ χλωρίδας καθώς επίσης και από τη εγκατεστημένη φυτεία.

VI. Προτάσεις για την ανάπτυξη περαιτέρω χρήσεων για τα παραγόμενα υλικά.

Η υλοποίηση του έργου θα διαρκέσει συνολικά 36 μήνες και η κατανομή των επιμέρους φάσεων θα έχει ως εξής:

□ 1^H ΦΑΣΗ, θα περιλαμβάνει το I, τρεις μήνες μετά την υπογραφή της Σύμβασης

□ 2^H ΦΑΣΗ, θα περιλαμβάνει το II, III και ν μέχρι 12 μήνες από την έναρξη του έργου

□ 3^H ΦΑΣΗ, θα περιλαμβάνει το II, Iv και το ν, μέχρι 36 μήνες από την έναρξη του έργου

□ 4^H ΦΑΣΗ, θα περιλαμβάνει το και το VI, μέχρι 36 μήνες από την έναρξη του έργου.

5. Προϋπολογισμός της εν δυνάμει δράσης

Ο προϋπολογισμός για την εκτέλεση της παραπάνω εν δυνάμει δράσης ανέρχεται στο συνολικό ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ και θα προέρχεται από πόρους του Δήμου.

6. Ποσοτικές εκτιμήσεις ωφελειών παραγωγών – τοπικού πληθυσμού

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οικονομικά στοιχεία από καλλιέργειες Α/Φ φυτών και ενδεικτικές τιμές πώλησης ξηρής δρόγης και αιθέριων ελαίων διαφόρων φυτικών ειδών.

Πίνακας 6.1. Ενδεικτικές αποδόσεις και τιμές καλλιεργούμενων και αυτοφυών Α.Φ.Φ.

Είδος φυτού	Απόδοση (Kg / στρ.)	Τιμή €/Kg	Τιμή πώλησης αυτοφυούς €/ Kg
Χαμομήλι	300-400 νωπό	6,0	6,0
Ρίγανη	150 ξηρή	8,0	6,5 τριμμένη
Δίκταμος	250 – 400 νωπό	72,7	-
Θυμάρι	200-280 ξηρό	6,5	8,0
Θρούμπι	-	-	12,0
Υπέριχο	120 ξηρό	11	-
Φασκόμηλο φύλλο	-	-	6,0
Δενδρολίβανο	250-400 ξηρό	6,0	7,0
Λεβάντα	200 ξηρό	15,0	-
Άγρια μέντα (φλησκούνη)	-	-	6,0
Βασιλικός φύλλο	-	7,0	-
Μελισσόχορτο	300	8,0	-
Δυόσμος	-	-	6,0
Τσάι βουνού	120	9,0	9,5
Λουΐζα	-	-	13,0
Δάφνη	-	-	5,0
Φλαμούρι, τήλιο	-	-	17,0

(ΠΗΓΗ: Μ. Γ. Πολυσίου Καθηγητής Γ.Π.Α)

Πίνακας 6.2. Οικονομικά στοιχεία αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών. Η Ακαθάριστη Πρόσοδος έχει υπολογιστεί ενδεικτικά με βάση την τιμή πώλησης της ξηρής δρόγης.

ΦΥΤΟ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ Α ΦΥΤΕΙΑΣ	ΑΠΟΔΟΣΗ (ΜΑΖΑ)	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΔΡΟΓΗΣ (€/Kg)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤ Η ΠΡΟΣΟΔΟΣ (€/στρ.)
Ρίγανη (<i>Origanum vulgare</i>)	8 έτη	Ξηρή δρόγη (τριμμένη) M.O.300 kg/στρ.	6,5-8	1.950-2.400
Θυμάρι (<i>Thymus vulgaris</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη 200-300 kg/στρ. M.O.250 kg/στρ.	6,5-8	1.625-2.000
Θρούμπι (<i>Satureja thymbra</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη M.O.250 kg/στρ.	12,0*	3.000
Φασκόμηλο (<i>Salvia triloba</i> L.)	12-15 έτη	Ξηρή δρόγη 400-700 kg/στρ. M.O.550 kg/στρ.	6,0	3.300

*Τιμή πώλησης αυτοφρούς

(ΠΗΓΗ: Μ. Γ. Πολυσίου Καθηγητής Γ.Π.Α)

Στην ευρύτερη αγορά είναι δυνατόν να υπάρχουν διαφορετικές τιμές πώλησης της ξηρής δρόγης ανάλογα με τη χώρα προέλευσης, αν πρόκειται για πιστοποιημένο βιολογικό προϊόν και αν αποτελεί προϊόν καλλιέργειας ή συλλογής. Στον **Πίνακα 6.3** παρουσιάζονται τιμές πώλησης ξηρής δρόγης εξωτερικού που προέρχεται από πιστοποιημένη βιολογική καλλιέργεια και τιμές για εγχώριο προϊόν που προέρχεται από ελεγχόμενη συλλογή πιστοποιημένη ως βιολογική.

Πίνακας 6. 3. Ενδεικτική τιμή πώλησης ξηρής δρόγης πιστοποιημένης βιολογικής προέλευσης.

ΕΙΔΟΣ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΤΙΜΗ (€/Kg)
Ρίγανη	Καλλιέργεια εξωτερικού	8,4
Φασκόμηλο	Καλλιέργεια εξωτερικού	7,0
Φασκόμηλο	Εγχώρια συλλογή	7,0
Θυμάρι	Εγχώρια συλλογή	11,2
Μελισσόχορτο	Καλλιέργεια εξωτερικού	11,2
Τσάι του βουνού	Καλλιέργεια εξωτερικού	19,5
Φλησκούνι	Καλλιέργεια εξωτερικού	12,6
Φλησκούνι	Εγχώρια συλλογή	14,0

(ΠΗΓΗ: Μ. Γ. Πολυσίου Καθηγητής Γ.Π.Α)

Αξίζει να τονιστεί ότι οι τιμές πώλησης αιθερίων ελαίων που εισάγονται στην Ελλάδα είναι αρκετά υψηλές. Συνεπώς οι Έλληνες παραγωγοί αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, εφόσον οι ίδιοι αποστάζουν και παραλαμβάνουν τα αιθέρια έλαια των φυτών που καλλιεργούν, είναι δυνατό να

απολαμβάνουν αντίστοιχα επίπεδα τιμών. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι ενδεικτικές τιμές χονδρικής πώλησης αιθερίων ελαίων στην Ελλάδα.

Πίνακας 6.4. Ενδεικτικές τιμές αιθερίων ελαίων σε φιάλες των 500-50 mL

Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	500 mL	100 mL	50 mL
Δενδρολίβανο	<i>Rosmarinus officinalis</i> L	85,0 €	18,5 €	11,0 €
Θυμάρι	<i>Thymus vulgaris</i>	171,0 €	37,0 €	23, 0 €
Λαδανιά	<i>Cistus creticus ladaniferus</i>	362,50 €	79,0 €	48,0 €
Λεβάντα	<i>Lavandula vera</i> D.C	100,0 €	22,0 €	13,0 €
Λεβάντα	<i>Lavandula vera</i> D.C extra	594,0 €	129,0 €	78,5 €
Μάραθος	<i>Foeniculum vulgare</i> Miller	130,0 €	28,0 €	17,0 €
Ρίγανη	<i>Origanum vulgare</i> ssp. <i>hirtum</i>	161,0 €	35,0 €	21,0 €
Φασκόμηλο	<i>Salvia officinalis</i>	188,0 €	41,0 €	25,0 €
Χαμομήλι	<i>Anthemis nobilis</i>	708,5 €	154,0 €	93,5 €
Χαμομήλι	<i>Ormenis multicaulis</i>	559,50 €	121, 0 €	74,0 €

(ΠΗΓΗ: Μ. Γ. Πολυσίου Καθηγητής Γ.Π.Α)

Πίνακας 6.5. Οικονομικά στοιχεία για καλλιεργούμενα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά.

ΦΥΤΟ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΥΤΕΙΑΣ	ΑΠΟΔΟΣΗ (ΜΑΖΑ) kg/στρ.	ΑΠΟΔΟΣΗ (ΕΛΑΙΟ) lt/στρ.	ΤΙΜΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ* (€/500mL αιθερίου ελαίου)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΟΔΟΣ (€/στρ.)	
					Min.	Max.
Ρίγανη (<i>Origanum vulgare</i>)	8 έτη	Ξηρή δρόγη (τριμμένη) M.O.300	3,0-8,0% ξ.δ. ή 9 – 24	126,67	2.280	6.080
Θυμάρι (<i>Thymus vulgaris</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη 200-300 kg/στρ. M.O.250	1-3,5% ξ.δ. ή 2,5-8,7	110,52	553	1.923
Θρούμπι (<i>Satureja thymbra</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη M.O.250 [#]	3,0-6,4% ξ.δ. ή 7,5-16	110,52 [#]	1.658	3.537
Φασκόμηλο (<i>Salvia triloba</i> L.)	12-15 έτη	Ξηρή δρόγη 400-700 kg/στρ. M.O.550	1,5-2,1% ξ.δ. ή 8,25-11,5	172,85	2.852	3.975

Σημείωση: Η Ακαθάριστη Πρόσοδος έχει υπολογιστεί ενδεικτικά με βάση την απόδοση του φυτού σε αιθέριο έλαιο και με βάση την τιμή χονδρικής του πώλησης για ποσότητα 500 mL.

*Στις τιμές δε συμπεριλαμβάνεται Φ.Π.Α.

** min τιμή 3% όταν χρησιμοποιείται όλο το φυτό - max τιμή 8% όταν χρησιμοποιείται μόνο φύλλο και άνθος

[#] Κατ'εκτίμηση με βάση τις αντίστοιχες τιμές για θυμάρι

(ΠΗΓΗ: Μ. Γ. Πολυσίου Καθηγητής Γ.Π.Α)

Γενικά, όπως προκύπτει από τα παραπάνω η Ακαθάριστη Πρόσοδος του Παραγωγού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος Α/Φ φυτού που θα καλλιεργηθεί. Το ετήσιο κόστος μιας φυτείας Α/Φ φυτών μπορεί να περιλαμβάνει ενοίκιο εδάφους, πολλαπλασιαστικό υλικό και καλλιεργητικές φροντίδες (σκαλίσματα, ποτίσματα, λίπανση). Η εγκατάσταση μιας νέας φυτείας προϋποθέτει έξοδα για την προετοιμασία του εδάφους πριν τη φύτευση και για την αγορά φυταρίων (π.χ. 3.000 φυτά/στρ. επί 20 λεπτά/φυτό, σύνολο 600 €/στρ.). Η πρώτη χρονιά δεν επιφέρει έσοδα. Η δεύτερη χρονιά επιφέρει έσοδα ενώ παράλληλα το ετήσιο κόστος αφορά μόνο τα σκαλίσματα και τη συγκομιδή. Στην περίπτωση φυτείας με ρίγανη και τσάι του βουνού αυτό το κόστος ανέρχεται κατά μέσο όρο τα 130 €/στρ. Συμπερασματικά, η μεγάλη διάρκεια των φυτειών Α/Φ φυτών αποτελεί πλεονέκτημα για την καλλιέργειά τους, δεδομένου ότι τα καθαρά έσοδα για έναν παραγωγό έρχονται από την δεύτερη καλλιεργητική χρονιά με ταυτόχρονο περιορισμό των εξόδων.

7. Πρόοδος δράσης & Προβλήματα

Ήδη έχουν γίνει μία ενημέρωση των κατοίκων για την καλλιέργεια και εκμετάλλευση των αρωματικών φυτών και έχουν γίνει διερευνητικές επισκέψεις της κας Γ. Οικονόμου στην περιοχή, πάρθηκαν και αναλύθηκαν τα πρώτα δείγματα.

Για την υλοποίηση της εν δυνάμει δράσης απαιτείται να επιλυθούν τα εξής προβλήματα:

1. Η χρηματοδότηση δεν είναι εξασφαλισμένη λόγω Επιτρόπου Ελεγκτικού Συνεδρίου Ν. Λακωνίας.
2. Περαιτέρω ενημέρωση των κατοίκων και δημιουργία φορέα.

8. Βιβλιογραφία

1. Γ. Οικονόμου – Σημειώσεις Εκπαίδευσης Γεωπόνων Πυρόπληκτων Δήμων
2. Μ. Πολυσίου - Σημειώσεις Εκπαίδευσης Γεωπόνων Πυρόπληκτων Δήμων
3. Σχέδιο Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ) Δήμου Οιτύλου